

Selvityksiä: sote ja ympäristöterveytemme paikka?

Ympäristöterveydenhuollon sijoittumista hallinnon uudistuksissa selvitetään maassamme nyt ahkerasti.

Syyskuussa valmistui esiselvitys ympäristöterveydenhuollon mahdollisesta valtiollistamisesta. Sen perusteella näyttäisi siltä, että suurin osa haastatelluista asiantuntijoista toivoo ympäristöterveydenhuollon säilyvän yhtenä kokonaisuutena ja kunnallisena toimintana. Eläinten ja ihmisten terveyttä ja hyvinvointia tukevat toiminnat ovat ympäristöterveydenhuollon ydin ja edistävät tehokkaimmin ennaltaehkäisevää kansanterveystyötä.

Meidän kaikkien asukkaiden terveellisen ja turvallisen arkielämän kannalta eläinten ja ihmisten yhteisten tartunnanaiheuttajien kurissa pitäminen, elintarvikkeiden valvonta, talousvesi- ja asumisterveysvalvonta ja tuoteturvallisuusvalvonta ovat arvokkaita. Eläinlääkärit vastaavat näistä tehtävistä ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueiden johtajina.

Vuonna 2014 tehdyssä selvityksessä eläinsuojeluvalvonnan järjestämisen vaihtoehtoista todettiin valvontaa kehitetyn viisi vuotta. Selvityksessä ei ilmennyt seikkoja, joiden perusteella järjestelmää olisi välttämätöntä muuttaa. Kuluvana vuonna tehdyssä kyselyssä osa vastaajista siirtäisi eläinsuojeluvalvonnan valtion tehtäväksi. Siirto hajauttaisi yhteinen terveys -ajattelua, jossa terveet ja hyvinvoivat eläimet tuottavat turvallisia elintarvikkeita ihmisten ravinnoksi. Valvonnan valtiollistaminen lisäisi todennäköisesti kohteiden päällekkäistä valvontaa.

Sosiaali- ja terveysministeriö ja valtiovarainministeriö ovat molemmat asettaneet syyskuussa ryhmät valmistelevaan sote-uudistusta, itsehallintoalueiden perustamista ja aluehallintouudistusta. Ryhmät valmistelevat ja toteuttavat sote-uudistuksen rahoitusratkaisuihin sekä siihen liittyvän itsehallintoalueiden perustamisen vuoden 2019 huhtikuun puoleenväliin mennessä. Eläinlääkäriliiton tavoitteena on säilyttää ympäristöterveydenhuolto osana kansanterveystyötä, mikä tarkoittaisi ympäristöterveydenhuollon kytkemistä sote-uudistukseen.

Lisäksi STM on syksyllä nimittänyt selvitysmiehen pohtimaan ympäristöterveydenhuollon ohjauksen järjestämistä. Valtiontalouden tarkastusvirasto teki vuonna 2014 selvityksen ympäristöterveydenhuollon toimivuudesta. Virasto suositteli ympäristöterveydenhuollon järjestämisvastuun kytkemistä tiiviisti kuntarakenteen sekä valtion keskus- ja aluehallinnon uudistuslinjauksiin. Selvityksen tulee olla valmis marraskuussa, joten muutaman yön kuluttua tiedämme sen linjaukset.

Kuntaliitto on vasta palkannut kuntien viranomais- ja valvontatehtävät eli VIRVA-projektiin määräaikaisen työntekijän. Projektissa selvitetään ympäristönsuojelun, ympäristöterveydenhuollon, rakennusvalvonnan ja jätehuoltoviranomaisen sekä alueellistettujen maaseutuviranomaisen ja pelastuslaitosten aikaisempaa kiinteämpi yhteistyömahdollisuus esimerkiksi samassa organisaatiossa.

Nyt selvitetään paljon ja monipuolisesti: tavoitteena näyttää olevan ympäristöterveydenhuollon sijoittaminen kuntien viranomaisyksiköihin sote-alueiden sijaan. Liitto katsoo, että ennaltaehkäisevän kansanterveystyön tulisi keskittyä vaarojen arviointiin sekä niiden terveysvaikutusten torjuntaan, ei niinkään mittaamiseen. Laaja-alainen osaava kokonaisuuksien näkeminen ennakoivasti nopeuttaa päätöksentekoa ja tehostaa terveysvaarojen torjumista.

Ympäristöterveydenhuollon vaikuttavuudelle on kriittistä säilyminen osana perusterveydenhuoltoa. Toivon, että eläinlääkärikunta voi edelleen olla kehittämissä turvallisempaa ja viihtyisämpää yhteiskuntaa.

Kirsi Sario

Eläinlääkäriliiton puheenjohtaja, elintarvike- ja ympäristöhygienian erikoiseläinlääkäri